

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1880. Första Kammaren. N:o 41.

Fredagen den 7 Maj.

Kammaren sammanträdde kl. 7 e. m.

Justerades två protokollsutdrag för sammanträdet å f. m.

Upplästes och godkändes Riksdagens Kanslis förslag dels till Riksdagens underdåniga skrifvelse N:o 28, angående åtgärder för utredning af näringarnes ställning, dels till nedannämnda delar af Riksdagsbeslutet:

N:o 1, Ingressen;

N:o 2, Slutmeningen;

N:o 3, angående verkställt val af Justitieombudsman och hans suppleant;

N:o 4, angående kreditivsummorna;

N:o 5, angående decharge för fullmäktige i Riksgäldskontoret; samt

N:o 6, angående val af fullmäktige i Riksbanken och Riksgäldskontoret.

Föredrogs ånyo Sammansatta Banko- och Lag-Utskottets den 5 och 6 Maj bordlagda utlåtande N:o 1, i anledning af väckt motion om upphäfvande af den Riksbanken och de enskilda sedelutgifvande bankerna medgifna rätt till särskild handräckning i utsökningsmål.

Upphävande af Riksbankens och enskilda bankernas rätt till särskild handräckning i utsökningsmål.

Herr Sundell: Ehuru jag i Utskottet haft mycket litet medhåll, anser jag mig ändå böra vidblifva min motion och här söka försvara den. Jag skall likväl icke blifva mångordig.

I Utskottet yttrades, att, om detta ombudsmanskap, som pålagts öfverexekutor, borttages, skulle deraf följa ökade kostnader för de lagsökte. Detta är dock icke händelsen, ty den ombudsmannaskylighet, hvarom här är fråga, åligger icke öfverexekutor utan ersätt-

Upphävande af Riksbankens och enskilda bankernas rätt till särskild handräckning i utsökningsmål.

(Forts.)

ning. I Utskottet har också blifvit sagdt, att ifrågavarande ombudsmanskapet borde utsträckas derhän, att öfverexekutor skulle vara förpligtad att indrifva alla de medel, i afseende på hvilka lagsökningsresolution blifvit af honom meddelad. Bankofullmäktige i sitt infortrade och afgifna utlåtande vilja härleda det åliggande, hvarom nu handlas, från stadgandet i 15 kap. 9 § Rättegångsbalken der det heter: »Den, som fått af Rätten lof att rättegångssaker drifva, vare skyldig att utan betalning hjälpa de fattiga för Rätta, då Domaren det pålägger». Detta skäl är sannerligen så »fattigt», att det förundrar mig, att bankofullmäktige, bland hvilka finnas juridiskt bildade män, kunnat framkomma dermed; och jag nämner detta för att visa, hvilka grunder man måst tillgripa för att söka nedgöra motionen.

Hvad beträffar Riksbankens ombudsmans yttrande om det ringa besvär, som skulle vara förenadt med detta ombudsmanskap, så anmärker jag, att det verkligen icke är så litet, som han omförmäler. Men det är icke för besvärets skull utan för det motbudande och rättsvidriga i denna institution, som motionen blifvit väckt. Man kan också förundra sig öfver och fråga, hvarföre är denna rätt gifven Riksbanken och de enskilda sedelutgifvande bankerna, då den icke förunnats de penningeförvaltande aktiebolag, som på senare tider uppstått både här i Stockholm och annorstädes; och man har icke hört talas om, att dessa bolag haft svårare att indrifva sina fordringar än Riksbanken och de enskilda bankerna.

Jag skall icke tvista med Utskottet derom, att en eller flera myndigheter kunna om upphörande af det här ifrågavarande ombudsmanskapet göra anhållan hos Kongl. Maj:t, som derefter, ifall giltiga skäl finnas för handen för öfverexekutorernas befriande från åliggerandet, derom har att göra framställning till Riksdagen; men jag tror, att den utväg jag valt är lika acceptabel, och då torde det qvitta, hvilket sätt som först väljes.

Det har också sagts, att någon ändring häri icke skulle kunna ske, så länge nu gällande oktrojer för de enskilda bankerna räcka. Men nu förhåller det sig så, att, enligt dessa oktrojer, bankerna äro skyldige att ställa sig till efterrättelse de föreskrifter, som innefattas i Kongl. Kungörelsen den 12 Juni 1874; och jag vill då fråga, om icke Riksdagen är fullt befogad att ändra 34 paragrafen och många flera. Jag vidhåller min motion och anser mig derföre böra yrka: »att Riksdagen för sin del. beslutar, att bestämmelserna i Kongl. plakatet och påbudet den 18 April 1681, 34 paragrafen af Kongl. Kungörelsen den 12 Juni 1874, angående enskilda banker med rätt att utgifva egna kreditsedlar, och 38 paragrafen i Kongl. Kungörelsen den 19 Maj 1879, angående Riksbankens styrelse och förvaltning, såsom numera öfverflödiga, icke vidare gälla.»

Herr Samzelius: Då en motionär, såsom nu är fallet, i Utskottet rönt så ofantligt liten sympati för sitt förslag, så må det väl

honom förunnas att i Kammaren utgjuta sina bekymmer; och derom är ingenting att säga. Men han har vändt sig icke blott mot hvad Utskottet sagt, utan äfven mot hvad Utskottet icke sagt. Utskottet har såsom stöd för sitt afstyrkande icke begagnat de af Bankofullmäktige angifna skäl, mot hvilka han rigtat sina anmärkningar. Det är sant, att en del af de större kreditanstalterna icke blifvit tillerkända den förmån som de enskilda bankerna, att nemligen blifva likställda med Riksbanken uti ifrågavarande afseende. Men frågan kunde vara, huruvida icke skäligt vore att tillägga dem denna förmån jemte flera andra inrättningar, som äfven hafva samma förmån. Det är icke samma sak att vända sig till dessa enskilda kommissionärer. De hafva icke skyldighet till annat än att inlemnna handlingar och uttaga dem utan någon garanti för, att de äro vederhäftiga att mottaga medlen eller att redovisa för dem, hvaremot man anser sig hafva en god garanti, när de öfverlemnas i öfverexekutorernas händer. Då Kongl. Maj:ts Befallningshafvande ensam var öfverexekutor, har han haft detta bestyr utan att någon klagan deröfver försports. I andra länder är rättigheten för enskilde till och med att skriftvexla med myndigheterna mera utsträckt än här i Sverige, och deremot har icke någon klagan försports. Man är tvärtom der van, att, när man har ett ärende att afhandla med en myndighet, helt enkelt skriva ett bref derom och nedlägga detta i en breflåda, hvarpå man får svar. Så tillvägar man der, men icke så här. Troligt är dock, att i tidernas lopp man äfven i Sverige har anspråk på att få vända sig direkt till myndigheterna. Öfverexekutor är i detta fall icke domare. Nu är visserligen öfverexekutorn i Falun både domare och öfverexekutor, men man får icke förblanda de två olika sakerna. Det är icke såsom domare utan såsom öfverexekutor, utan någon domsrätt, han endast har att anbefalla exekution på klara och ostridiga anspråk, men alldeles icke att afdöma några tvister. Jag vill icke längre uppehålla Kammarens tid vid denna sena tid af riksdagen, utan jag får endast på de — som jag tror — goda skäl, som Utskottet här anfört, anhålla om bifall till Utskottets förslag.

Herr Lagerstråle: Jag instämmer i de skäl, som dels af Utskottet äro åberopade, dels af den sista talaren anförda. För min enskilda del vill jag tillägga, att för mig skulle allenast det sista af Utskottet åberopade formella skälet vara tillräckligt. Det synes mig nemligen icke vara den lämpliga vägen för en tjänsteman, som är missbelåten med gällande författning om hans embetsäligganden, att med begagnande af sin riksdagsmannarätt göra frågan till föremål för Riksdagens bepröfvande i främsta rummet, utan tjänstemannen bör väl först och främst vända sig till dem, som i administrationen äro öfver honom, för att få under pröfning, hvad han i sin embetsförvaltning anser vara mer eller mindre tryckande.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad och Herr Tal-

*Upphäfvan-
de af Riks-
bankens
och enskilda
bankernas rätt
till särskild
handräckning i
utsökningsmål.*
(Forts.)

Upphäfvande af Riksbankens och enskilda bankernas rätt till särskild handräddning i utsökningsmål.
(Forts.)

mannen yttrat, att under densamma hade yrkats dels bifall till Utlåtandet och dels att Kammaren, med afslag derå, måtte för sin del besluta, att Kongl. plakatet och påbudet den 18 April 1681, 34 paragrafen i Kongl. förordningen den 12 Juni 1874, angående enskilda banker med rätt att utgifva egna kreditsedlar, och 38 paragrafen i Kongl. kungörelsen den 26 September 1879, angående Riksbankens styrelse och förvaltning, icke vidare skola gälla; framställes proposition på bifall till Utlåtandet och besvarades med ja.

Föredrogs ånyo och bifölls Sammansatta Banko- och Lag-Utskottets den 5 och 6 Maj bordlagda Utlåtande N:o 2, i anledning af väckt motion om förstärkning af Riksbankens grundfond.

Förordningsförslag om jordegares rätt öfver vattnet å hans grund, m. m.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till afgörande Lag-Utskottets den 5 och 6 Maj bordlagda Utlåtande N:o 43, i anledning af dels återremiss från båda Kamrarna af vissa paragrafer i de uti Utskottets Utlåtande N:o 12 innefattade förslag till förordningar om jordegares rätt öfver vattnet å hans grund samt om allmän flottled, dels ock Kamrarnes skiljaktiga beslut beträffande lydelsen af ej mindre vissa andra paragrafer i samma förordningsförslag, än förslaget till förordning om ansvar för underlåtenhet att öppna damlucka.

1:sta punkten.

Herr Gahn: Jag vill blott till Lag-Utskottets ordförande framställa den fråga, huru. för den händelse att enligt 6 paragrafen ersättning för uppdämning blifvit bestämd att utgå vare sig på en gång, eller återigen, denna ersättning skall återgäldas i det fall der den ene strandegaren ensam bygger dam, men den andre strandegaren sedan begagnar sig af sin rätt att sjelf för sin andel begagna dammen. Här stadgas visserligen att han skall återgälda den ersättning han uppburit för olägenhet och ersätta dammens halfva värde, men röraude expropriationskostnaden för vattendränkt jord synes mig som stadgande saknas, att något derom äfven bort yttras i denna paragraf.

Herr Lagerstråle: Den fråga, som den förre talaren framstälde, har icke varit föremål för behandling i denna paragraf. Här har endast varit afsedt att bestämma hvad en strandegare skall erlægga till egaren af den motsatta stranden, när den förre till den senare öfverlätit sin dämmningsrätt, men sedermera några år derefter åter vill begagna dammen för användande af sin lott i vattnet. Då skall han återlemna godtgörelse för olägenhet af dambyggnaden, så vida den icke såsom årlig afgift utgått. Men här är icke fråga om

sådan skadeersättning, som till äfventyrs kan vara till andre strandegare utfäst eller bestämd. Den har icke i denna paragraf kunnat vara föremål för Lag-Utskottets pröfning, och afgörandet deraf måste bero på de förhållanden, som kunna framhållas och göra sig gällande vid afgörandet af dylika ersättningsanspråk. Här är endast fråga om den godtgörelse, som den ene strandegaren skall lemna åt den andre för *damfäste*.

*Förordnings-
förslag om
jordegares rätt
öfver vattnet å
hans grund,
m. m.
(Forts.)*

Jag anhåller om bifall till Utskottets hemställan.

Öfverläggningen förklarades slutad och punkten bifölls.

2:dra punkten.

Herr Ekman, Carl: Efter den temligen långvariga öfverläggningen rörande denna paragraf, när den så kallade Vattenlagen förra gången var föremål för Kammarens pröfning, beslöt Första Kammaren att bifalla den redaktion, som var afgifven af Friherre Hamilton. Med anledning af de olika beslut, som sålunda fattades i båda Kamrarne, har nu Lag-Utskottet framställt ett förmedlingsförslag. Men efter min uppfattning är detta förmedlingsförslag af den beskaffenhet, att det helt och hållet skulle tillintetgöra de åsigter, som i denna Kammare uttalades till stöd för bifall till Friherre Hamiltons redaktion; ty efter det förslag till paragrafens ordalydelse, som nu har blifvit framställt, skulle det först och främst pröfvas, huruvida vattenverket vore *till väsentligt gagn för orten*. Jag tror för min del, att vid ett sådant tillfälle det verkligen icke skulle vara så svårt för jordegare att få några personer, som intyga, att det verk, som begärt att få verkställa en dylik uppdämning, icke vore af någon väsentlig vigt för orten; det skulle åtminstone vara möjligt för dem att kunna få personer, som lemna något sådant intyg, och då vore frågan således derigenom redan ganska tvistig. Vidare skulle den jord, som fick uppdämmas, endast få vara af *afrösningsjords* natur. Om således det förekomme, att det vore någon liten jordlapp af ganska ringa betydelse, som icke räknades till afrösningsjord, men som blir dämd genom denna dam, skulle det lägga ett hinder i vägen för uppdämningen. Jag tror således, att, såsom paragrafen nu har blifvit redigerad af Lag-Utskottet, skulle det blott verka att göra snart sagdt hvarje sådan uppdämning, som man önskar få rättighet till emot full ersättning till jordegaren och till och med 50 procent deröfver — det har jag ingenting emot — fullständigt illusorisk. Jag får derföre för min del hemställa, att Första Kammaren måtte vidblifva det beslut, som Kammaren i denna fråga förut en gång fattat.

Herr Lindgren: Mot Lag-Utskottets föreliggande sammanjemkningsförslag har jag anmält min reservation. Jag har icke kunnat

Förordnings-
förslag om
jordegares rätt
öfver vattnet å
hans grund,
m. m.

(Forts.)

förlika mig med Utskottets åsigter i denna del, och jag ber att nu få närmare angifva grunderna därför.

I 63 paragrafen Riksdagsordningen är stadgadt, att, när Kamrarna stanna i olika beslut öfver någon fråga, som har inkommit till Kammaren från ett ständigt eller i dess ställe särskildt tillsatt Utskott, skall Utskottet söka sammanjemka de olika meningarne, om det kan ske, eljest, heter det, »skall frågan, utom i de fall 65 paragrafen upptager, anses hafva för den riksdagen förfallit.» Huru sammanjemkningen bör utföras, eller efter hvilka grundsatser den bör göras, derom talar grundlagen ej. Men man torde väl ändå kunna taga för gifna några vissa allmänna grunder att rätta sig efter. Så föreställer jag mig, att ett sammanjemkningsbeslut icke får innehålla några nya hufvudsakliga bestämmelser, som förut icke varit under Kammarens pröfning, icke heller att den ena Kammarrens beslut med fullständigt åsidosättande af den andras bör framläggas till antagande. Sammanför man nu detta med Utskottets åtgörande i denna del, så kan jag icke se, att det är fullt tillfredsställande. Första Kammarrens beslut var, att, om »jord, som kan genom uppdämning sättas under vatten eller deraf skadas, är af den beskaffenhet, att den genom uppdämningen derå skeende skada pröfvas vara ringa mot den nytta, som af uppdämningen vinnes, må dock uppdämning kunna ske mot ersättning, motsvarande fulla värdet och hälften derutöfver.» Det var den enda skälet. I sammanjemkningsförslaget från Utskottet äro framhållna tre hufvudsakliga skäl för samma beslut. Det ena innehåller ungefär detsamma, som nyss är nämndt, och som Första Kammarren antagit; det andra, att jorden skall vara *afrösningsjord*; och det tredje, att verket skall pröfvas blifva *till väsentligt gagn för orten*. Man har dervid afvikit från det privaträttsliga förhållandet parterna emellan och kommit in på den ekonomiska lagstiftningen. Det kan icke vara riktigt eller rätt. Följden blir också den orimligheten, att, om icke anläggningen pröfvas blifva för orten eller det allmänna till gagn eller till och med till »väsentligt» gagn, så får domstolen icke gifva lof dertill, om än företaget må vara till aldrig så stor nytta och gagn för parterna. Dessutom tyckes det väl vara *parterna*, som skulle få bestämma dess nytta och gagn företrädesvis och domstolen icke behöfva åtaga sig något förmyndareansvar för dem, i hvad mån anläggningen kan i och för sig bringa framgång och nytta eller skada. Jag vill därför, med åberopande af det lagrum, som jag nyss uppläste, och på grund af öfrige förebragte skäl, hemställa, att Kammarren måtte, med afslag å Utskottets sammanjemkning, förklara frågan för denna riksdag förfallen.

Herr Lagerstråle: Den siste talaren fäste sig vid den föreliggande omständigheten, att det föreliggande förslaget icke skulle vara ett sammanjemkningsförslag därför, att det upptog förhållanden, som icke varit omnämnda i någotdera af de särskilda beslut, som i

de båda Kamrarne fattats. Men jag vågar påstå, att det ligger emellan dessa begge beslut, hvilka voro de ytterligheter, mellan hvilka sammanjemkningen skulle ske. Så väl den ärade talaren, som äfven den näst föregående tyckes anse, att det af Första Kam-maren fattade beslutet skulle genom sammanjemkningsförslaget vara till sin betydelse tillintetgjordt. Det vågar jag till fullo bestrida. Att naturligtvis någon minskning i ett besluts vigt och värde måste ske, när det skall sammanjemkas med ett annat, det ligger i sakens natur. Ty i ett sammanjemkningsförslag kan icke någondera Kam-maren förutsätta, att *dess* beslut skall blifva af Medkammaren an-taget. Det är visserligen sant, att i en och annan mindre vigtig fråga har det så tillgått, att man hemställt till ena Kammaren att förena sig med den andra, och så kommer äfven framdeles förmod-ligen att ske. Men i en sådan vitalomständighet som denna vågar jag påstå, att ett dylikt försök till sammanjemkning skulle miss-lyckas, hvarför ock det nu framlagda är ett försök att få kyrkan stäld midt i byn, som man säger. Att de ärade talarne icke hafva rätt uppfattat förslaget, det kan man finna af hvad de om det-samma hafva yttrat. I Första Kammarens beslut var det förutsatt, att en uppdämning finge ske mot ersättningsskyldighet, om vatten-verket kunde skada jorden, när skadan pröfvades vara ringa mot den nytta, som uppdämningen gjorde. Här talas icke ett ord om be-skaffenheten af denna jord, om den är inrösnings- eller afrösnings-jord, odlad eller icke odlad jord. Men skadan skall prövas vara ringa mot nyttan af uppdämningen. Igenom Andra Kammarens beslut utestängdes åter all rätt till uppdämning, äfven om ersätt-ning lemnades. I sammanjemkningen är sagdt, att, om det för orten prövas vara af ett *väsentligt gagn*, då får uppdämning ske till skada å annans egor, om skadan är *synnerligen ringa* mot värdet af den tillökning i drifkraft, som uppstår, äfven när upp-dämningen sker å hvad slags jord som helst. Å andra sidan är man icke begränsad till en »ringa skada», när vattenuppdämningen sker på jord, som är *afrösningsjord*. I detta afseende är ju en ut-sträckning föreslagen af den uppdämningsrätt, som fans i Första Kammarens beslut; ty der var det sagdt, att, äfven om det gälde afrösningsjord, skulle skadan vara ringa mot den nytta, som af upp-dämningen vinnes. Det är en sanning, att orden »nyttan, som af uppdämningen vinnes», blifvit i sammanjemkningsförslaget omskrifna med andra ord, nemligen »värdet af tillökningen i drifkraft». Men jag kan icke föreställa mig, att Första Kammarens beslut med orden »nyttan af uppdämningen» kunnat afse något annat än sjelfva nyttan af vattenverkets ökade kraft. Ty den nytta, som jag kan hafva såsom följd af en finansoperation för en stor rörelses bedrifvande, får väl icke ingå i bedömandet af skadans förhållande till vatten-verkets verksamhet och gagn. Jag medgifver gerna, att detta, huru-vida ett vattenverk är för orten till väsentligt gagn, kan innebära någon svårighet för domstolen att utröna. Men det finnes många

*Förordnings-
förslag om
jordegares rätt
öfver vattnet å
hans grund
m. m.*

(Forts.)

Förordnings-
förslag om
jordegares rätt
öfver vattnet å
hans grund,
m. m.
(Forts.)

andra fall, då domstolarne icke hafva en fullt exakt ledning af gäl-
lande lag i afseende å den pröfning, som skall ske. Jag vill i så-
dant fall endast hänvisa till den lag, som ofta åberopats, nemligen
lagen om ändring eller utrifning af vattenverk; der skall ju pröfvas,
om ett vattenverk blifvit anlagdt för bedrifvande af *större* bruk och
bergverk eller *större* fabriksinrättning. Jag vill hemställa, om det
icke kan vara lika svårt att uppdraga gränsen mellan ett *större* bruk
och ett *mindre* bruk, mellan en *större* fabriksinrättning och en
mindre fabriksinrättning, som att bedöma den frågan, huruvida ett
vattenverk är för orten till väsentligt gagn. Icke kan man föreställa
sig, att bedömandet af detta, huruvida ett vattenverk är för
orten till väsentligt gagn, kan bero på ett intyg af tvenne personer,
såsom den förste talaren förmenade. Så enfaldig lär väl icke någon
domare vara, att han på grund allenast af ett dylikt intyg låter
sitt omdöme bestämmas, huruvida ett vattenverk är till väsentligt
gagn eller icke, utan han bedömer det efter helt andra förhållanden.
För min del kan jag icke finna, att det skall vara något svårare
för domstolen att ingå i pröfning af denna sak, än då det uppstår
tvister, huruvida ett vattenverk skall utrifvas, eller pröfning af frå-
gan om det är *större* eller *mindre* bruk eller fabrik, eller öfver
hufvud att bedömandet af ett vattenverks väsentliga gagn för orten
är ett så svårt problem att lösa, att det icke af menligt omdöme
kan utfinnas. Ty för de administrativa myndigheterna förekommer
det ganska ofta nödtvunget att bedöma, huruvida en åtgärd är till
gagn för orten eller icke, och de äro människor äfven de. Om vid
flottleds eller vägs anläggande anmärkningar göras, så måste dessa
administrativa myndigheter ingå i bedömande, om den är till gagn
för orten eller icke. Gerna erkänner jag, att det icke ligger så
nära för domstolens pröfning, som för de administrativa myndig-
heterna att afgöra sådant. Men icke kan det vara så orimligt att
förutsätta en sådan pröfning, att endast på den grund sammanjemk-
ningsförslaget skall afslås. Att Första Kammaren skulle vara mera
belåten med ett så beskaffadt beslut, som det sjelf fattat, är klart.
Att äfven vattenverksegarne skulle vara mera belättna att få en lag
lika lydande med det beslut Första Kammaren fattat, det är också
klart. Men jag vågar påstå, att, om denna lag faller, man svår-
ligen kan förutse, att någon ny lag kommer att af dem, som repre-
sentera jordegareintresset, accepteras med den lydelse, som i Första
Kammarens beslut innefattas, så länge Kammarne röstar för en så-
dan lagtolkning, som här har ådagalagts. Det kan snarare för dem
sjelfva vara att öfverlägga, huruvida det ligger i deras eget intresse
att ställa fordringarne så högt, att man icke vill antaga ett för-
medlingsförslag, som efter ganska många svårigheter lyckats åtmin-
stone få den egenskapen att inom Utskottet vara ett sammanjemk-
ningsförslag, då inom Utskottet, med undantag af en reservant, man
sammanjemkat de meningar, som förut stodo emot hvarandra med
7 eller 8 mot 9 eller 8, jag mins icke rätt hvilketdera.

På dessa skäl, och då jag icke hört någon anmärkning, som jag för min del anser nog giltig för att underkänna detta förslag, vågar jag anhålla om detsammas antagande af Kammaren.

*Förordnings-
förslag om
jordegares rätt
öfver vattnet å
hans grund,
m. m.*

(Forts.)

Grefve Strömfelt: Onekligen är detta moment, sådant det nu af Lag-Utskottet öfverlemnas till Kammaren, helt olika mot och af en helt annan betydelse än det beslut Första Kammaren förut fattat. Här är inrymdt ett alldeles nytt vilkor för uppdämning, nemligen att vattenverket pröfvas vara *till väsentligt gagn för orten*. Detta är ett vilkor, som efter mitt förmenande högst betydligt aflägsnar möjligheten till en uppdämning och följaktligen till vattenverks anläggande. Detta vilkor, att verket skall pröfvas vara till väsentligt gagn för orten, afser ett förhållande, som måste blifva alldeles oerhördt svårt för en domstol att utröna; det måste mången gång blifva ytterst vanskligt att bedöma, huruvida ett vattenverk nu eller i en framtid verkligen kan vara eller blifva till väsentligt gagn för en ort. Lag-Utskottets ordförande har äfven i sitt anförande nyss medgifvit detta. Man har sett flerfaldiga gånger, att ett vattenverk blifvit af stort gagn för en ort, ehuru man vid tiden för verkets anläggning just icke kunnat spåra anledning till något sådant. Dessutom ber jag att få fästa uppmärksamhet på, att denna bestämmelse ovilkorligen skall uppkalla till strid en mängd alldeles oberättigade intressen, hvilka skola försöka att på allt sätt göra domstolens utredning svår, om icke omöjlig. Jag vill blott anföra ett så enkelt exempel, som att någon vill vid det vattenfall, hvarom fråga kan vara, göra en dam och anlägga ett qvarnverk, samt att en åttondedels eller en fjerdedels mil ofvanför och nedanför ligga qvarnar. Skall då en sådan undersökning först företagas för att utröna, om uppdämning får ske, så skola, enligt hvad erfarenheten visat, samtliga desse qvarnars egare uppbjuda all sin förmåga och skaffa sig så många medhjelpare de möjligen hafva att tillgå, för att vid domstolen den åsigt må göra sig gällande, att den ifrågasatta qvarnanläggningen icke kan vara till väsentligt gagn för orten, allt detta endast i deras eget välförstådda intresse, derför att de tydligt inse, att genom berörda anläggning skulle fräntagas dem en del af deras mäldlag. Sådana strider hafva oändligt många gånger förut förekommit, och deras antal skall säkerligen icke blifva mindre, om den ifrågavarande bestämmelsen kommer att gälla. Den skall dessutom efter min tanke leda derhän, att olika beslut komma att på olika orter meddelas rörande enahanda förhållanden, allt beroende på förmågan hos rätten eller dess ordförande att pröfva, om vattenverket kan blifva till väsentligt gagn för orten.

Härtill kommer ännu en förändring i momentet. I fråga om storleken af den genom uppdämningen skeende skadan innehåller Utskottets förslag att den skall finnas vara »synnerligen ringa», under det skadan enligt Första Kammarens beslut blott skulle pröfvas vara »ringa.» Detta är ock en väsentlig skillnad. Bestämmelsen

Förordnings-
förslag om
jordegares rätt
öfver vattnet å
hans grund,
m. m.
(Forts.)

»synnerligen ringa» flyttar nemligen möjligheten af uppdämning ned ända till den gräns, att uppdämning ej får ske, om någon skada deraf kan uppkomma. Jag tror, att åsigterna om alla dessa frågor ännu äro så olika, att det vore väl och nyttigt, om med antagandet af en lag i detta ämne finge anstå ännu någon tid, och därför yrkar jag äfven afslag å Utskottets hemställan och att Kammaren måtte vidblifva sitt förut fattade belut.

Herr Asplund: Jag anser denna punkt vara så vigtig, att det må ursäktas mig, att äfven jag tager till ordet för att försvara densamma. Ett afslag derå skulle nemligen helt och hållet omöjliggöra så väl denna lag som de öfriga, hvilka till antagande allenast i sammanhang dermed föreslagits; och efter allt det myckna och väl gjorda arbete på detta lagstiftningsområde, som nu föreligger i dessa lagförslag, vore det i min tanke ett sorgligt slut, om berörda lagar nu skulle falla.

Mot antagande af Lag-Utskottets sammanjemkningsförslag hafva framställts betänkligheter dels af formel natur och dels i sak. I afseende på de formella betänkligheterna anhåller jag att få hänvisa till hvad Lag-Utskottets ordförande sagt. Jag tillåter mig dock att upptaga ett par af de moment, som den talare framhöll, hvilken egentligen fäste sig vid det formella. Han sade, att i ett sammanjemkningsförslag icke borde få ingå någon *ny, hufvudsaklig* bestämmelse. Den uppfattningen delar jag med honom fullkomligt; men jag vågar bestrida, att i förevarande sammanjemkningsförslag intagits någon *ny, hufvudsaklig* bestämmelse eller af annan beskaffenhet, än som rätteligen kunnat der införas. Å ena sidan, i Andra Kammaren, hade man uppställt ett absolut veto mot uppdämning, så snart den kunde göra skada; å andra sidan åter, i denna Kammar, ville man tillåta uppdämning, der skadan vore ringa i förhållande till det gagn, uppdämningen medförde. Det var då helt naturligt, att Utskottet sökte sammanjemka dessa olika meningar på det sätt, att man insatte vissa vilkor för begagnandet af en så beskaffad uppdämningsrätt, som Första Kammaren önskat; och det är endast sådana vilkor, som här hafva kommit in såsom något nytt, nemligen att verket skall pröfvas vara af *väsentligt gagn för orten*, och tillsatsen af ett sådant kan icke sägas strida mot grundlagen. Hvad de öfriga tillsatserna beträffar, äro de ej för det förra beslutet främmande. Angående bestämmelsen att verket skulle pröfvas vara af *väsentligt gagn för orten*, har här blifvit anmärkt, att den skulle snart sagdt tillintetgöra möjligheten att få ett vattenverk anlagdt. Det vågar jag dock bestrida, då ett sådant verk kan vara till *väsentligt gagn för en ort* icke blott med afseende på detsammes tillverkning, utan och med hänsyn till den lyftning, verket kan gifva åt ortens näringslif. Samma uttryck förekommer i flottningslagen, enligt hvilken *ny flottled* kan inrättas, der sådan finnes vara af *väsentligt gagn för orten*; och af motiven till nämnda lag framgår,

att dermed åsyftas icke blott det gagn, som sjelfva flottningen medför, utan äfven det gagn, som kan blifva en följd af flottningsarbetet, en lättare afsättning af ortens produkter till de flottande och mera dylikt. Detsamma kan i viss mån vara tillämpligt i fråga om ett större vattenverks anläggning, som kan medföra en för orten gagnelig liflighet inom näringarna, om än sjelfva verket icke skulle anses omedelbart bereda väsentligt gagn. Man måste väl ock medgifva, att, när man skulle frånträda den allmänna grundsatsen, att ingen må göra intrång i annans eganderätt, måste det anses särdeles lämpligt att göra ett sådant förbehåll, som här skett, att undantag från nämnda grundsats skulle tillstädjas allenast på grund deraf, att det kunde gagna äfven orten, och således åsyfta icke blott enskildt, utan jemväl allmänt gagn. Från Andra Kammarens ledamöter inom Utskottet påfordrades detta vilkor så bestämdt, att det svårligen kan förväntas, att utan detta vilkor en sammanjemkning kommer till stånd; och jag hemställer till dem, som önska åtminstone *någon* uppdämningsrätt, om det ej är skäl att hellre taga hvad nu föreslagits och som fullt tillgodoser den större industrin, än att få ingenting.

Det har anmärkts af den siste talaren, att Första Kammarens beslut äfven i det hänseendet förändrats, att den af uppdämningen skeende skadan, som enligt Första Kammarens beslut skulle prövas vara »ringa», här i Utskottets förslag säges skola finnas vara »synnerligen ringa». Det är visserligen, också det, en inskränkning i nämnde beslut, men en sådan måste göras, för att Medkammaren skulle gå in på en sammanjemkning; och i alla fall har, såsom Utskottets ordförande nämnde, denna inskränkning i viss mån blifvit utjemnad derigenom att, när fråga är om uppdämning å afrösningsjord, man icke behöfver undersöka, i hvad förhållande skadan står till värdet af det gagn, uppdämningen medför, utan der kan uppdämning få ske, äfven om större skada deraf skulle åstadkommas, än ursprungligen afsågs i Första Kammarens beslut. Jag anhåller därför, att Första Kammaren måtte i denna punkt antaga det sammanjemkningsförslag, Utskottet framställt.

Herr Widmark: Jag vill i minnet återkalla första behandlingen af denna fråga här i Kammaren. Skarpa anmärkningar gjordes af de två första talarne på helt olika grunder. Den ene förvalde, att genom detta lagförslag eganderätten vore för nära trädd, så att fara vore att den kunde förloras, samt att förslaget i sin helhet skulle införa nya och högst betungande rättigheter. Den andre talaren kom till samma förkastelsedom på helt andra grunder och sade, att här vore fråga om att tillintetgöra till millioner kronor uppgående kapitalvärden af våra vattenfall. Hvad innebära dessa olika åsikter annat än det bästa loford åt förslaget eller att det noga afvägt både den ena och den andra sidans intressen? Detta om förslaget i allmänhet.

Förordningsförslag om jordegares rätt öfver vattnet å hans grund, m. m.
(Forts.)

Förordnings-
förslag om
jordegares rätt
öfver vattnet å
hans grund,
m. m.

(Forts.)

Hvad särskildt beträffar denna paragraf vågar jag påstå, att allt det *väsentliga* af Första Kammarrens beslut är i sammanjemkningsförslaget bibehållet. I Första Kammarrens förra beslut var sagdt, att uppdämning skulle få ske, om den derigenom skeende skadan pröfvas ringa mot den nytta, som af uppdämningen vinnas. Vid diskussionen härom betonades hufvudsakligen, hvilken stor nytta i allmänhet för en ort en större industriell rörelse medförde, och den bestämmelse Utskottet inlagt i sin paragraf, att verket skall pröfvas vara till väsentligt gagn för orten, är icke annat än ett uttryck just för den tanke, som här framställdes såsom grund för Kammarrens förra beslut.

Hvad sedermera angår bestämmelsen, att skadan skulle finnas vara »ringa», hafva redan de föregående talarne yttrat, att Utskottet här föreslagit en inskränkning i hvad rör inegojorden, i det att framför ordet ringa inryckts ordet »synnerligen». Då åter hela epitetet ringa borttagits i fråga om afrösningsjorden, så är dermed riklig ersättning lemnad för den nyssnämnda inskränkningen.

På dessa grunder yrkar jag bifall till Utskottets sammanjemkningsförslag, helst derigenom skulle vinnas högst betydligt i industriens intresse i jämförelse med nu gällande lag, som icke alls tillåter någon uppdämning, när skada derigenom uppstår.

Herr Samzelius: Sedan jag anmälde mig till ordet, har jag blifvit i väsentliga delar förekommen af åtskillige talare; men med afseende på vigten af nu förevarande punkt i betänkanudet torde det likväl tillåtas mig att yttra några ord.

Naturligtvis är villigheten att ingå på detta sammanjemkningsförslag i väsentlig mån beroende på, om man anser hela lagförslaget ega något värde eller icke. Den talare på norrköpingsbänken, som skarpast uppträdt mot förslaget, har icke blott i Kammarren utan äfven i Lag-Utskottet oförbehållsamt tillkännagifvit, att han icke önskade, att denna lag skulle blifva antagen, af det skäl att han icke fått fram sin vilja i fråga om beräkning af bredden af kungsådra; och helt naturligt är också, att han sökt tolka denna paragraf på ett sätt, som alldeles icke är öfverensstämmande med vare sig dess andemening eller dess ordalydelse. Att vattenverket skulle vara till *väsentligt gagn för orten* var en förutsättning, som genomgick hela resonementet här vid frågans första behandling i Kammarren. Man talade oupphörligt om, hvilken misshushållning det vore att bortkasta den värdefulla vattendrifkraften, som kunde blifva till stort gagn för orten, för arbetarne och för jordbrukarne, hvilka finge afsättning för sin spanmål m. m., och det utgjorde enda förutsättningen, hvarför det kunde medgifvas en vattenverksegare att göra uppdämning å jord. Att detta nu fått inflyta i förslaget, är då helt naturligt. Men i sammanjemkningsförslaget förekommer alls icke den inskränkning, att uppdämning skulle få ske endast på afrösningsjord, utan den skulle få ske äfven på inrösningsjord — något

som vi Utskottsledamöter från Första Kammaren icke trodde oss kunna utverka, men Andra Kammarens ledamöter inom Utskottet hafva för sin del gått in på att uppdämning finge ske äfven på inrösningsjord, trädgårdar, åkrar och dylikt, då skadan vore synnerligen ringa i förhållande till den tillökning i drifkraft, som sålunda skulle uppstå för vattenverket. För uppdämning på afrösningsjord skulle deremot detta ej erfordras. Att utröna om ett verk skall vara till väsentligt gagn för orten, det synes ej vara så omöjligt för domare med nämnd. Domaren har sig anförtrodda vida mer grannliga uppdrag och undersökningar enligt nu gällande lag, hvilka hafva likhet med denna undersökning; och jag kan icke föreställa mig, att han dervid bör vara bunden af ett tillfälligt intyg från ett par personer. Man har sagt, att jordegarna der skulle skaffa sig många medhjelpare för att mota dessa anläggningar; men jag kan icke föreställa mig att, om en anläggning är till verkligt gagn för orten, de skola vara så blinda för sitt intresse, att de kunna påräkna så många medhjelpare, utan de skola sannolikt finna sitt eget intresse öfverensstämma med vattenverksegarens, och då kan jag ej tänka mig, att anläggningen skall möta så starkt motstånd.

Om nu denna paragraf icke skulle af Första Kammaren antagas, är det gifvet, att då ramlar hela lagen, och derigenom skulle också blifva ett bedröfligt slut på det femton års arbete, som blifvit nedlagdt på den förberedande behandlingen af denna lag. Åtminstone är detta arbete då väsentligen spildt. År 1865 nedsattes en komité för utredning af denna fråga, 1870 en annan, och sedan har Nya Lagberedningen sysselsatt sig dermed under flera år samt uppgjort det ena förslaget efter det andra. När nu Lag-Utskottet lyckats åstadkomma ett sammanjemkningsförslag, deremot blott en ledamot anmält sin reservation, skulle det i sanning vara ett bedröfligt slut på det myckna arbete, om Kammaren nu förkastade förslaget och derigenom omintetgjorde hela lagens antagande samt kanske förorsakade, att de måhända viktigare lagarne, som med den förra stå i sammanhang, nemligen om flottning m. m., jemväl ramlade. Jag ber således Kamraren väl betänka sig, innan Kammaren beslutar en sådan åtgärd. Det är alldeles gifvet, att vid sådana sammanjemkningsförslag den ena Kammaren måste visa tillmötesgående mot den andra, ty eljest kunna sammanjemkningar ej åstadkommas och då kunna ej heller lagar stiftas nu för tiden. Förr kunde man låta meningarna bryta sig mot hvarandra i förstärkt Lag-Utskott; nu åter förutsättes det tillmötesgående från begge Kamrarna, och jag räknar äfven på att Första Kammaren vid afgifvandet af sin röst om den föredragna punkten skall visa sådant tillmötesgående.

Herr Jöns Persson: Efter min åsigt är det visserligen beklagligt, om det skulle gå derhän, som den siste talaren antydde, men ändå värre vore om efter så mycket arbete en lag skulle antagas, som blefve så olycksbringande, som denna skulle blifva. Jag inser

*Förordnings-
förslag om
jordegares vatt-
öfver vattnet å
hans grund,
m. m.
(Forts.)*

*Förordnings-
förslag om
jordegares rätt
öfver vattnet å
hans grund,
m. m.*

(Forts.)

nog, att Lag-Utskottets ledamöter, som nedlagt så mycket arbete på den första behandlingen af denna lag, icke kunna misstänkas för att icke hafva sökt sammanjemka Kamrarnes olika meningar så väl som möjligt — och icke klandrar jag dem därför, lika litet som för att de dervid misstagit sig; men å andra sidan böra de betrakta saken från en högre synpunkt, än att de söka få sin vilja och sitt tycke fram i en fråga som denna. Detta sammanjemkningsförslag skulle nedlägga ett frö till så många tvister vattenverksegare och grannar emellan, att de icke kunna på förhand beräknas. För min del är jag visserligen så medgörlig som möjligt, men när det gäller så stora intressen som här, är det icke tänkbart, att man skall kunna lemna sitt bifall till ett förslag, som man tydligen på grund af lång erfarenhet ser och inser icke skola blifva till fyllest utan tvärtom. Om man också skulle kunna lemna sitt bifall till denna paragraf, hvilket i värsta fall skulle kunna låta sig göra, så finnas dock andra af Utskottet föreslagna bestämmelser i lagen, som göra det ovilkorligen omöjligt att antaga lagen, förutsatt att man icke vill rubba alla de gamla rättigheter, som blifvit vattenverk medgifna: ty 12 paragrafen stadgar uttryckligen, att damlucka skall hållas öppen, när sådant till förekommande af skada tarivas. Jag tror därför, att om man, såsom den förste talaren yrkade, vill vidhålla Kamrarnes förra beslut, ingen värre olycka dermed skett, än att det får bero på Medkamraren, om den vill gå in på det beslutet eller förkasta lagen: men de efterföljande paragraferna kan jag icke godkänna och därför yrkar jag afslag redan här. Tillika tror jag, att de norrländska representanterna, som naturligtvis ifrå för att flottningsstadgan icke skall förfalla, i det hänseendet kunna vara lugna, ty dessa båda lagar hafva ej med hvarandra sådant sammanhang, att icke, om den ena lagen faller, den andra kan antagas. Genom afslag här skulle icke vållas någon större skada än att, om man framdeles vill väcka ett liknande förslag, man får beakta de förhållanden, som här blifvit framställda.

Grefve Mörner, Oscar: Huru viktigt det är att skriva lagar så, att i möjligast minsta mån misstag vid deras tydning må kunna ske, derpå hafva vi nyss haft ett exempel. En ärad talare på gefleborgsbänken yttrade nemligen, att enligt nu gällande lag vattenuppdämning icke kunde få ske. Men lagen stadgar i 20 kapitlet 6 paragrafen Byggnings-balken, att viss dag på våren skall damlucka öppnas, »der vatten kan åker eller äng skada». Således medgifver lagen nu, att skada kan ske på åker och äng till den dag, då damlucka drages upp. En så tydlig lag finnes och likväl uppstår en person, som deltager i lagstiftningsarbetet, och tolkar nuvarande lagen så, som om icke dämmningsrätt alls finnes. Hvart skulle det då taga vägen, om vi nu stiftade en lag, som redan från början vore svår att förstå. Den komme sannolikt att från början till slut blifva alldeles missförstådd och gifva anledning till de besynnerligaste tolkningar.

Hvad ledamöterna i Lag-Utskottet yttrade under Utskottets förhandlingar vill jag ej omtala, ty jag anser icke att man har rättighet att här draga fram de ord, som inom Utskottet blifvit fälda och för hvilka ledamöterna icke äro skyldiga att vidare svara, än i den mån de synas i Utskottens betänkanden och möjligen dervid fogade reservationer. Man bör således i detta som andra fall hålla sig till det faktum, som föreligger, hvilket här är Utskottets förslag till förordning. Då vågar jag säga, att denna förordning, om den antages, skall gifva anledning till tvetydigheter och obehag, och kanhända skulle äfven komma att ifrågasättas beståndet af en hel mängd nu befintliga vattenverk. Om Herrarne läsa 26 paragrafen, så skolen I finna, att der visserligen uppräknas åtskilligt till skydd för befintliga verk, men dessa kategorier torde ej förslå att skydda en god del vattenverk, hvilkas rätt att existera ofta nog icke torde kunna så strängt definieras, utan mera ankommer på vana, bruk eller vänlig öfverenskommelse. Med ett sådant stadgande skulle vi sätta ett tveeggadt svärd i händerna på hvar och en, som vill preja — som. utan att vilja skaffa sig sådan rätt som må rättvis anses och äfven gern må göra sig gällande, finner tillfället tjenligt att på något sätt tilltvinga sig vinst och fördel. Detta är icke välbetänkt utan man kan då hellre se tiden an och vänta att få ett lagförslag, som litet bättre än detta uttalar hvad som dermed skall uttalas.

Det har blifvit sagdt, att det icke är svårt för en domstol att pröfva, om ett verk är till väsentligt gagn för orten. Skall då en domstol från att pröfva hvad som är rätt blifva den, som skapar rättsförhållanden? Det lär väl icke vara så alldeles tjenligt. Vid expropriation är förhållandet helt annat, ty der är det Kongl. Maj:t och icke någon domstol, som är den pröfvande myndigheten, och domstolen förvandlas icke från en lagskipande till en lagar in casu stiftande myndighet. Det är för öfrigt ingalunda lätt att säga hvad som är till väsentligt gagn för orten. Det skulle väl vara mjölqvarnar och några sågverk. Men om det yppersta tillfälle skulle erbjuda sig att anlägga ett rent industriellt verk, hvem kan bevisa, att det skulle vara till gagn för orten? De dyrbaraste verken skulle således kanske genom denna lag blifva omöjliggjorda.

Vidare stadgas såsom vilkor för uppdämning, att skadan skall vara »synnerligen ringa»; det är ett så inskränkt medgifvande som möjligt. Men så vill Utskottet dock plötsligt hjälpa vattenverken efter sitt sinne och föreslår, att, om den skadade jorden är hänförlig till afrösningsjord, uppdämning får ske. Efter den tolkning, de herrar, som här försvarat Utskottets förslag, gifvit dessa ord, skulle vida trakter kunna få sättas under vatten, blott de bestode af afrösningsjord. Men hvad är afrösningsjord? Det kan vara mycket god skogsmark. och måne det är likgiltigt att få den under vatten? Det rimmar icke tillsammans. Ena stunden får man dämna intet eller litet, och den andra får man hålla vattnet öfver vidsträckta, möjligen dyrbara marker. Icke heller är det sagdt, om den synnerligen ringa

*Förordnings-
förslag om
jordegares rätt
öfver vattnet å
hans grund,
m. m.*

(Forts.)

Förordnings-
förslag om
jordegares rätt
öfver vattnet å
hans grund
m. m.

skada, som får tillfogas, skall uppmätas ur mera allmän synpunkt eller i förhållande till den, som lider skadan. Det kan vara en backstugusittare, somj eger ett halft tunnland jord. Om hela det halftva tunnlandet af uppdämningen skulle skadas, är skadan för honom stor.

(Forts.)

Jag är mer än ledsen, om lagen skall falla. Att på den blifvit nedlagdt många års arbete, hafva vi nyss fått höra och det visste jag äfven förut. Faller arbetet, rådj jag icke därför. Men af undseende för det myckna arbetet är ej skäl antaga lagen, innan den hunnit så till vida, att den, så vidt ske kan, erbjuder trygghet och rättvisa. Jag är, som sagdt, ledsen att behöfva yttra det, men jag kan icke tillstyrka bifall till föreliggande punkt. Vi hafva ju redan fått en vattenafledningslag, som afhjelper de värsta behofven, och behofvet efter denna lag är icke så stort, att man därför bör antaga ett lagförslag, som man öfver hufvud taget sedermera skulle få skäl att ångra.

Herr Lothigijs: Visserligen skulle jag i likhet med en ärad talare på östgötabänken för egen del helst hafva sett, om den tvångsrätt med afseende å uppdämning å annans mark, som i denna paragraf är föreslagen, kunnat vinna de lagstiftande myndigheternas bifall utan det likaledes föreslagna vilkoret, att det verk, som är i fråga att anläggas, skall pröfvas vara af *väsentligt gagn för orten*. Men då man gör en afvikelse från den allmänna rättsregeln, att ingen genom sina åtgärder får kränka annans rätt eller beröfva annan hans rätt, synes det mig nödvändigt att för en sådan afvikelse hafva en hållbar och säker grund. Den enda grund, som i detta hänseende kan uppställas, torde vara just denna, nemligen att tillåtelse till den anläggning, som skulle medföra inskränkning i andra jord- och vattenverksegares rätt, göres beroende af, att sådan anläggning kan anses medföra allmänt gagn för orten. Denna grund står derjemte i full öfverensstämmelse med stadgandet i den härmed sammanhängande flottningslagen, enligt hvilken den tvångsrätt, som för åstadkommande af flottled är medgifven, får göras gällande, då flottleden kan anses medföra gagn för orten. Hvad rätteligen skall förstås med uttrycket allmänt gagn inhemtas af Lagberedningens motiv, der det heter, att detta allmänna gagn i första rummet är den nytta, det tillfalle till större afsättning af jordbruksprodukter m. m., som föranledes af den ökade rörelse, hvilken uppkommer genom vattendragets användande. En qvarn kan, såsom nämndt är, anses medföra direkt fördel för orten, men äfven ett annat större vattenverk t. ex. ett bomullsspinneri medför de indirekta förmåner för orten, hvilka af Lagberedningen betecknas med benämningen gagn för orten.

Deremot är att märka, att, huru inskränkt den föreslagna rätten att för anläggning af vattenverk vålla uppdämning än kan synas vara, den dock onekligen är en utsträckning af den rätt, som i så-

dant hänseende nu finnes i lagstiftningen, om det ock förhåller sig så, som här blifvit uppgifvet, att på ett och annat håll lagskipningen tagit den riktning, att vattenuppdämning mot jordegares medgifvande tillåtits.

Hvad beträffar beståndet af de gamla vattenverken, så innehåller 26 paragrafen temligen otvetydigt, att de bibehållas vid den rätt de nu innehafva, den må vara grundad på dom eller urminnes häfd. Om det hade varit någon utsigt att få denna tvångsrätt utsträckt så långt, som skedde genom Första Kammarens förut i ämnet fattade beslut, skulle jag gerna varit med derom, men då en sådan utsträckning svårigen kan teoretiskt försvaras och dessutom icke lär hafva någon utsigt att vinna Medkammarens bifall, får jag yrka bifall till Utskottets nu afgifna förslag.

*Förordnings-
förslag om
jordegares rätt
öfver vattnet å
hans grund,
m. m.*

(Forts.)

Herr Lagerstråle: Såväl under förra behandlingen af denna paragraf som ock i dag har Grefve Mörner framhållit en åsigt, som jag anser det vara viktigt att närmare belysa. Han uttalade den mera tydligt under förra diskussionen, då han förmenade, att nu gällande lag i 20 kapitlet Byggnings-Balken icke innehöll förbud mot vattenverks rätt att uppdämma till skada för annans *jord*, utan endast till skada för andra *vattenverk*. På ett ganska fyndigt sätt deducerade han denna sin åsigt dels af kapitlets rubrik: »Om qvarnar» och dels af ordalydelsen i 2 och följande paragrafer. Han säger nemligen, att det uti 2 paragrafen står: »ej må någon så bygga, att annan ofvan eller nedan deraf men hafver» och att här icke menas men på *jord*, utan men på *vattenverk*. Vore detta förhållandet, då förstår jag, att vattenverksegarne skulle betrakta den nya lagen såsom innefattande större hinder för sig än den gamla; men om den ärade talaren, som eljest gerna dväljes i historiens mera afägsna trakter, hade behagat genomläsa Lagberedningens betänkande, så skulle han funnit, att derstädes på sid. 70 och 71 angifves, hurusom såväl Vestgöta-, Östgöta- och Uplandslagarne som af Magnus Erikssons landslag just på de ställen, der det talas om qvarnars byggande, innehålla hvad i Christoffers landslag uttryckligen är sagdt, att ingen finge så bygga, att skada derigenom tillfogades annans tomt, åker, äng eller väg, ej heller äldre qvarn eller fiskeverk. Detta stadgande förekommer i äldre Vestgötalagen. Östgötalagen förbjuder att bygga qvarn så, att annans åker eller äng derigenom lider skada. I Uplandslagen meddelas förbud att bygga till skada för annans åker eller äng. Detta stadgande är sedan upptaget i Magnus Erikssons landslag och har derifrån inkommit i 1734 års lag, dock utan att samma ordalag der beagnas, utan i stället användes der det kortare uttrycket, att ingen finge bygga så att annan ofvan eller nedan deraf hade men. — Tydligt är emellertid af hvad jag nu nämnt, att paragrafen innehåller förbud mot byggande af vattenverk, så att detta skadar ofvanför liggande åker eller äng, och vid sådant förhållande vågar jag påstå, att nu gällande lag innefattar större hinder för vattenverks anläggande än

*Förordnings-
förslag om
jordegares rätt
öfver vattnet å
hans grund,
m. m.*

(Forts.)

den nya lagen, om förevarande sammanjemkningsförslag skulle antagas. Jag har från den ståndpunkt, jag intager angående rättigheten att tillfoga annan skada, icke någon särskild förkärlek för att få in i lagen ett berättigande för en samhällsmedlem att skada en annan, blott han gifver ersättning för skadan; men jag vågar påstå, att såsom sammanjemkningsförslag är det nu uppgjorda en vinst för dem, som vilja bygga vattenverk.

Grefve Mörner: Det var utom all fråga en intressant framställning den sist ärade talaren gjorde om de gamla lagarne, men dels torde få anmärkas att citaterna voro nog knapphändiga och att man i lagverk ej sällan funnit att efter skenet allmänna regler ej alltid blifvit så noga tillämpade under lagstiftningens fortgång, och dels ock finnas landskapslagar dem talaren icke alls omnämnde. Jag vill dock nöja mig med att i den ärade talarens minne återkalla att i Vestgötalagen ansågs begagnandet af lägenheter för vattenverk vara af den vikt, att det medgafs inventeringsrätt åt andra, ifall egaren försummade att begagna strömfallet. Hvad angår tolkningen af de båda första paragraferna i kapitlet om qvarnar vidblifver jag i allo min, som jag tror, rigtiga tolkning deraf.

Herr Reutersvärd: De föregående talarne hafva enligt mitt förmenande endast fäst sig vid den ursprungliga vattenrätten, som endast gälde qvarnar, emedan i forna tider icke funnos andra vattenverk; men med allt erkännande af de förtjenster, Lag-Utskottet haft vid affattandet af ett förslag i detta afseende, vågar jag påstå, att hellre än att antaga den nu föreslagna paragrafer, må hela lagförslaget förfalla. Jag tror att det skulle komma att föranleda så många tvister och olägenheter inom landsorten, att jag för min del yrkar afslag å den nu föredragna punkten

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad och Herr Talmanen upptagit de derunder gjorda yrkanden å dels bifall till den förevarande punkten, dels afslag derå, framställdes propositioner på dessa yrkanden och besvarades med många ja och nej i blandning; hvaruppå och efter det proposition på bifall till punkten ånyo blifvit gjord och på enahanda sätt besvarad, Herr Talmannen förklarade sig nu hafva funnit ja öfvervägande.

Flere ledamöter begärde votering.

Uppsattes, justerades och anslogs följande voteringsproposition:

Den, som bifaller 2:dra punkten i Lag-Utskottets Utlåtande N:o 43, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslås punkten.

*Förordnings-
förslag om
jordegares rätt
öfver vattnet å
hans grund,
m. m.*

(Forts.)

Omröstningen företogs och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 40.

Nej — 50.

3:dje punkten.

Lades till handlingarne.

4:de punkten.

Herr Ekman, Carl: På grund af det beslut, Kammaren nyss fattat, vågar jag hemställa, att Kammaren äfven vid den nu föredragna punkten må vidblifva sitt förra beslut och alltså afslå Utskottets här framställda förslag.

Herr Lindgren: Äfven emot Lag-Utskottets sammanjemkningsförslag vid 11 § har jag anmärkningar att framställa. Det synes, som om detta förslag hufvudsakligen tagit till rättesnöre det beslut, som i öfverensstämmelse med Utskottets förra förslag fattades af Andra Kammaren. Första momentet innehåller helt och hållet en afskrift af samma moment i Utskottets förslag och dervid äro af Utskottet lemnade utan afseende alla de anmärkningar, som i Första Kammaren framställdes mot förslaget. Dessa anmärkningar torde jag icke behöfva upprepa, enär de äro i Kammaren väl kända. Derefter kommer Utskottet i sitt sammanjemkningsförslag till en alldeles ny fråga, då det föreslår att, om den, som ännar bygga vattenverk, endast vill vinna trygghet mot verkets ändring eller utrifning, må han göra anmälan hos domaren, som skall hålla syn, och sedan frågan vunnit nödig utredning, pröfve Rätten, om och under hvilka vilkor byggnaden må uppföras. — Finner någon sedermera, att han genom byggnaden lider skada, ege endast rätt att *ersättning* därför yrka. — Skilnaden mellan detta stadgande och det föregående förslaget är ganska ringa, emedan ersättningen kan sättas så högt, att vattenverket icke vidare bär sig, utan måste upphöra. Dessutom har detta stadgande icke inom någondera Kammarer förut varit föremål för behandling, och jag tror därför, att det icke hade bort få rum i Utskottets nu framlagda förslag.

I tredje momentet angifves ytterligare en utväg för den, som vill klandra, nemligen rättegång, och anledningar härtill tyckas

*Förordnings-
förslag om
jordegares rätt
öfver vattnet å
hans grund,
m. m.*

alltså icke komma att saknas, om Utskottets förslag antages. Jag framställer alltså här samma yrkande som vid 6 §.

Herr Lagerstråle: Då genom Kammarens nyss fattade beslut hela det förevarande lagförslaget faktiskt fallit, har jag intet annat yrkande att framställa, än afslag.

Sedan öfverläggningen ansetts härmed slutad och Herr Talmanen yttrat, att under densamma endast hade yrkats afslag å den förevarande punkten, framställdes först proposition på bifall till densamma, hvarvid svarades nej, och sedermera proposition på afslag derå, hvilken proposition med ja besvarades.

5:te punkten.

Lades till handlingarne.

6:te punkten.

Afslogs.

7:de och 8:de punkterna.

Biföllos.

9:de punkten.

Herr Lagerstråle: För fullständighetens skull, så att lagförslaget må kunna i alla dess särskilda delar blifva pröfvadt, anhåller jag, att den föreslagna ingressen må af Kammaren godkännas, ehuru det visserligen icke kommer att nu leda till något resultat.

Öfverläggningen förklarades slutad och det förevarande förordningsförslagets rubrik och ingress blefvo af Kammaren godkända.

10:de, 11:te och 12:te punkterna.

Biföllos.

13:de punkten.

Herr Nyström: Jag för min del måste protestera mot antagandet af denna paragraf på de skäl, jag förut anförde för återremiss. Jag yrkar alltså afslag.

Herr Lagerstråle: Jag anhåller om bifall till den förevarande paragrafen.

Sedan öfverläggningen ansetts härmed slutad och Herr Talman-
 nen upptagit de derunder gjorda yrkanden å dels bifall till den före-
 varande punkten, dels afslag derå, framställes proposition på bifall
 till punkten och besvarades med ja.

*Förordnings-
 förslag om
 jordegares rätt
 öfver vattnet å
 hans grund,
 m. m.*

(Forts.)

14:de punkten.

Herr Ekman, Carl: Jag anhåller, att Kammaren på grund af det beslut, Kammaren fattat i afseende å den 6 §, må afslå äfven den nu föreliggande paragraf och vidhålla sitt förut fattade beslut.

Herr Lagerstråle: Det ifrågavarande förslaget till författning om ansvar för underlåtenhet att öppna damlucka står obestriddigen i samband med författningen om jordegares rätt öfver vattnet å hans grund; men intet hindrar dock att antaga det förra författningsförslaget oberoende deraf att det senare fallit. Då jag emellertid icke kan se, att derå ligger någon vikt, sedan hufvudförfattningen fallit, vill jag icke nu framställa något yrkande.

Grefve Mörner, Oscar: Jag ber att i Kammarens minne få återkalla, hurusom vid den temligen lifliga diskussion, som här förekom, då detta lagförslag förra gången föredrogs i Kammaren, Utskottets hemställan afslogs och i stället antogs det förslag, som då blef Kammarens beslut. — Granskar man nu det gamla och det nya förslaget, skall man finna, att det nya mycket litet skiljer sig från det gamla, som af Kammaren afslogs. Då nu Kammaren vid 6 § vidhållit sitt förra beslut, skulle det vara besynnerligt, om Kammaren nu frånträdde sin dervid uttalade åsigt och antog det förevarande förslaget. Jag anhåller därför, att Kammaren ville, med vidblifvande af sitt förut i ämnet fattade beslut, afslå Utskottets nu gjorda hemställan.

Efter härmed slutad öfverläggning gjordes först proposition på bifall till punkten, hvarvid svarades nej, och sedermera proposition på afslag å densamma, hvilken proposition med ja besvarades.

15:de punkten.

Herr Jöns Pehrsson: Till följd af det beslut, som nyss fattades, torde det vara nödvändigt att afslå den nu föredragna punkten. Jag yrkar afslag derå.

Herr Lagerstråle: Då, såsom Kammaren torde erinra sig, de för Riksdagen framlagda författningsförslagen rörande vattenrätten voro till antalet fem och ett af dem, nemligen det som rörde jordegares rätt öfver vattnet å hans grund, enligt mitt omdöme för-

Förordnings-
förslag om
jordegares rätt
öfver vattnet å
hans grund,
m. m.
(Forts.)

fallit samt det nu senast föredragna angående ansvar för underlåtenhet att öppna damlucka står i så nära sammanhang med det förstnämnda att, då detta fallit, äfven det andra måste falla, så återstå tre författningar, nemligen om allmän farled, om allmän flottled och om rättighet till expropriation, och intet hindrar att dessa tre kunna blifva föremål för särskild pröfning, hvarom Utskottet lär komma att göra framställning enligt den i 16:de punkten gjorda anmälan. Jag anhåller därför, att det nu föredragna 15:de momentet icke måtte afslås, emedan tidpunkten för dessa tre författningars trädande i kraft äfven skall genom detta moment bestämmas. Det är endast sista delen af momentet, som kan anses obehöfligt, nemligen den del, som afser tillämpligheten i vissa fall af hittills gällande lagbud om viss tid för damluckas öppenställande; ty då Kamrarne stannat i olika beslut i afseende å författningen om damluckas öppenställande, har denna författning förfallit och följaktligen här föreslagna bestämmelse förlorat all betydelse. På grund af hvad jag nu anfört hemställer jag, att Kammaren må besluta, att bestämmandet af tidpunkten för förordningarnes trädande i kraft öfverlemnas till Kongl. Maj:t, och skulle ett dylikt beslut syfta endast på de tre författningar, som ännu kunna anses vara vid lif.

Herr Jöns Pehrsson: Jag är alldeles ense med ordföranden i Lag-Utskottet, ty jag såg icke närmare på innehållet af detta moment. Om de tre författningar, som bifallits, sålunda blifva lag, bör, äfven efter min åsigt, öfverlemnas till Kongl. Maj:t bestämmande af tidpunkten för deras trädande i kraft. Men de två författningar, som nu äro afslagna, böra därför ur denna punkt utslutas.

Sedan öfverläggningen ansetts härmed slutad och Herr Talmannen yttrat, att under densamma endast hade blifvit af Herr Lagerstråle yrkadt, att punkten skulle bifallas med uteslutande af dess senare del, så att punkten komme att lyda sålunda: »att bestämmandet af tidpunkten för förordningarnes trädande i kraft må öfverlemnas till Kongl. Maj:t», framställdes först proposition på bifall till punkten oförändrad, hvarvid svarades nej, och sedermera proposition på densamma antagande med ofvan sagda ändring, hvilken proposition med ja besvarades.

16:de punkten.

Lades till handlingarne.

Föredrogos ånyo och biföllos Första Kammarens Tillfälliga Utskotts den 5 och 6 Maj bordlagda Utlåtanden:

N:o 17, i fråga om föreslagen förändring i gällande författning angående förbud mot lotteriinrättningar; och N:o 18 angående underdånig skrifvelse rörande ändring i 23 och 38 §§ af nu gällande fiskeristadga.

Anmälades och bordlades Andra Kammarens protokollsutdrag N:o 209 med delgifvande af Kammarens beslut öfver 2:dra punkten i dess Tillfälliga Utskotts Utlåtande N:o 23 öfver Herr F. T. Borgs motion N:o 148 och Herr S. Axells motion N:o 149.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades Herr *Carl Johan Petersson* under 14 dagar från och med den 10 Maj.

Kammaren åtskildes kl. 9 e. m.

In fidem
O. Brakel.

Lördagen den 8 Maj.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Justerades 4 protokollsutdrag för den 7 Maj och protokollet för den 30 April.

Anställdes, jemlikt 65 § Riksdagsordningen, omröstning öfver följande af Stats-Utskottet i dess Memorial N:o 56 föreslagna, utaf Riksdagens båda Kamrar godkända voteringsproposition:

1:sta omröstningen:

Den, som vill, att Kongl. Maj:ts förevarande proposition må på det sätt bifallas, att Riksdagen medgifver, att Kongl. Maj:t må bevilja Vessman—Barkens jernvägsaktiebolag anstånd med erläggandet af stadgad och förskrifven ränta och kapitalafbetalning å ifrågavarande båda lån för tre år, räknadt för det första lånet från den 30 Juni 1879 och för det senare lånet från den 26 Februari samma år, under vilkor *dels* att, på sätt Riksdagen i sin underdåniga skrifvelse den 15 Maj 1876 angående anvisande af statsbidrag till enskilda jernvägsanläggningar föreskrifvit, den sålunda uppskjutna liqviden fullgöres genom en mot annuitetens belopp svarande utsträckning i tiden för dess erläggande, så att statsverket för sin försträckning blifver till fullo godtgjort, *dels* ock att de löftesmän, hvilka för lånen iklädt sig borgen såsom för egen skuld, förbinda sig att, utan afseende å stadgandet om preskription för dylik borgen, fortfarande en för alla och alla för en ansvara för betalningen af de ifrågavarande annuiteter, för hvilka de ingått borgen, röstas

Ja;

Den, det ej vill, röstas

Nej;

Vinner Nej, har Kongl. Maj:ts förevarande nådiga proposition ej vunnit Riksdagens bifall.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 76.
Nej — 47.

Protokoll öfver omröstningen uppsattes, justerades samt afsändes till Andra Kammarerna; och ankom derifrån efter en kort stunds förlopp ett protokollsutdrag, N:o 216, som upplästes, och hvaraf inhemtades, att omröstningen derstädes utfallit med 48 ja och 143 nej, samt att båda Kamrarnes sammanräknade röster befunnits utgöra 124 ja och 190 nej; hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med nej-propositionen.

Anställes, jemlikt 65 § Riksdagsordningen, omröstning öfver följande af Bevillnings-Utskottet i Första punkten Litt. a) af dess Memorial N:o 18 föreslagna, utaf Riksdagens båda Kamrar godkända voteringsproposition:

2:dra omröstningen:

Den, som, lika med Andra Kammaren, vill, att omalen spanmål, alla slag, skall åsättas en inregistreringsafgift af $\frac{2}{10}$ öre per kilogram, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen, lika med Första Kammaren, beslutat, att dylik afgift icke skall ifrågavarande artikel åsättas.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 46.
Nej — 79.

Protokoll öfver omröstningen uppsattes, justerades samt afsändes till Andra Kammaren; och ankom derifrån efter en kort stunds förlopp ett protokollsutdrag, N:o 217, som upplästes och hvaraf inhemtades, att omröstningen derstädes utfallit med 87 ja och 107 nej, samt att båda Kamrarnes sammanräknade röster befunnits utgöra 133 ja och 186 nej; hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i enlighet med nej-propositionen.

Anställdes, jemlikt 65 § Riksdagsordningen, omröstning öfver följande af Bevillnings-Utskottet i Första punkten Litt. b) af dess Memorial N:o 18 föreslagna, utaf Riksdagens båda Kamrar godkända voteringsproposition:

3:dje omröstningen:

Den, som, lika med Andra kammaren, vill, att rågmjöl skall åsättas en inregistreringsafgift af $\frac{5}{10}$ öre per kilogram, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen, lika med Första Kammaren, beslutat, att dylik afgift icke skall ifrågavarande artikel åsättas.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 51.
Nej — 77.

Protokoll öfver omröstningen uppsattes, justerades och afsändes till Andra Kammaren; och ankom derifrån efter en stunds förlopp ett protokollsutdrag, N:o 218, som upplästes och hvaraf inhemtades, att omröstningen derstädes utfallit med 101 ja och 95 nej, samt att båda Kamrarnes sammanräknade röster befunnits utgöra 152 ja och 172 nej; hvadan beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med nej-propositionen.

Anställdes, jemlikt 65 § Riksdagsordningen, omröstning öfver följande af Bevillnings-Utskottet i Första punkten Litt. c) af dess Memorial N:o 18 föreslagna, af Riksdagens båda Kamrar godkända voteringsproposition:

4:de omröstningen:

Den, som, lika med Andra Kammaren, vill, att hvetemjöl, gryn, alla slag, samt bönor skall åsättas en inregistreringsavgift af 1 öre per kilogram, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen, lika med Första Kammaren, beslutat, att dylik afgift icke skall ifrågakvarande artiklar åsättas.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 56.
Nej — 70.

Protokoll öfver omröstningen uppsattes, justerades och afsändes till Andra Kammaren; och ankom derifrån efter en kort stunds förlopp ett protokollsutdrag, N:o 219, som upplästes, och hvaraf inhemtades, att omröstningen derstädes utfallit med 104 ja och 87 nej, samt att båda Kamrarnes sammanräknade röster befunnits utgöra 160 ja och 157 nej, hvadan alltså beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i enlighet med ja-propositionen.

Anställdes, jemlikt 65 § Riksdagsordningen, omröstning öfver följande af Bevillnings-Utskottet i Första punkten Litt. d) af dess Memorial N:o 18 föreslagna och utaf Riksdagens båda Kamrar godkända voteringsproposition:

5:te omröstningen:

Den, som, lika med Andra Kammaren, vill, att fläsk skall åsättas en inregistreringsafgift af 2 öre per kilogram, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen, lika med Första Kammaren, beslutat, att dylik afgift icke skall ifrågavarande artikel åsättas.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 47.

Nej — 80.

Protokoll öfver omröstningen uppsattes, justerades och afsändes till Andra Kammaren; och ankom derifrån efter en kort stunds förlopp ett protokollsutdrag N:o 220, som upplästes, och hvaraf inhemtades, att omröstningen derstädes utfallit med 92 ja och 97 nej, samt att båda Kamrarnes sammanräknade röster befunnits utgöra 139 ja och 177 nej; hvadan således beslut i denna fråga af Riksdagen fattats i öfverensstämmelse med nej-propositionen.

Anställdes, jemlikt 65 § Riksdagsordningen, omröstning öfver följande af Bevillnings-Utskottet i Första punkten Litt. e) af dess Memorial N:o 18 föreslagna, utaf Riksdagens båda Kamrar godkända voteringsproposition:

6:te omröstningen:

Den, som, lika med Andra Kammaren, vill, att jern, gjutet: tack- och barlast- samt obrukbara kanoner, bomber, mörsare och kulor, skall åsättas en inregistreringsafgift af $\frac{5}{10}$ öre per kilogram, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen, lika med Första Kammaren, beslutat, att dylik afgift icke skall ifrågasvarande artiklar åsättas.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 46.

Nej — 78.

Protokoll öfver omröstningen uppsattes, justerades och afsändes till Andra Kammaren; och ankom derifrån efter en kort stunds förlopp ett protokollsutdrag, N:o 221, som upplästes, och hvaraf inhemtades, att omröstningen derstädes utfallit med 73 ja och 113 nej, samt att båda Kamrarnes sammanräknade röster befunnits utgöra 119 ja och 191 nej; hvadan alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i enlighet med nej-propositionen.

Anställdes, jemlikt 65 § Riksdagsordningen, omröstning öfver följande af Bevillnings-Utskottet i Första punkten Litt. f) af dess Memorial N:o 18 föreslagna, utaf Riksdagens båda Kamrar godkända voteringsproposition:

7:de omröstningen:

Den, som, lika med Andra Kammaren, vill, att jern, smidt eller valsadt: i stänger, alla slag, utan afseende på form eller dimensioner, häri inbegripna balk-, band-, spant-, s. k. T-, hörn- och vinkeljern äfvensom smältstycken, skall åsättas en inregistreringsafgift af 1 öre per kilogram, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen, lika med Första Kammaren, beslutat, att dylik afgift icke skall ifrågasvarande artiklar åsättas.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 44.

Nej — 76.

Protokoll öfver omröstningen uppsattes, justerades och afsändes till Andra Kammaren, och ankom derifrån efter en kort stunds förlopp ett protokollsutdrag, N:o 222, som upplästes och hvaraf inhemtades, att omröstningen derstädes utfallit med 80 ja och 105 nej, samt att båda Kamrarnes sammanräknade röster befunnits utgöra 124 ja och 181 nej; hvadan alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt enligt nej-propositionen.

Anställes, jemlikt 65 § Riksdagsordningen, omröstning öfver följande af Bevillnings-Utskottet i Första punkten Litt. g) af dess Memorial N:o 18 föreslagna, utaf Riksdagen godkända voteringsproposition:

8:de omröstningen:

Den, som, lika med Andra Kammaren, vill, att jern, smidt eller valsadt: plåtar, galvaniserade, förtente eller oförtente, utan vidare bearbetning, äfvensom plåtar af 3 millimeters tjocklek och deröfver, mer eller mindre bearbetade, samt andra ämnen för ytterligare bearbetning, skall åsättas en inregistreringsafgift af 3 öre per kilogram, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen, lika med Första Kammaren, beslutat, att dylik afgift icke skall ifrågavarande artiklar åsättas.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 44.
Nej — 70.

Protokoll öfver omröstningen uppsattes, justerades samt afsändes till Andra Kammaren; och ankom derifrån efter en kort stunds förlopp ett protokollsutdrag, N:o 223, som upplästes, och hvaraf inhemtades, att omröstningen derstädes utfallit med 83 ja och 100 nej, samt att båda Kamrarnes sammanräknade röster befunnits utgöra 127 ja och 170 nej; hvadan alltså beslut i frågan af Riksdagen fattats i öfverensstämmelse med nej-propositionen.

Anställes, jemlikt 65 § Riksdagsordningen, omröstning öfver följande af Bevillnings-Utskottet i dess Memorial N:o 18, 1:sta punk-

ten, Litt. h) föreslagna, af Riksdagens båda Kamrar godkända voteringsproposition:

9:de omröstningen:

Den, som, lika med Andra Kammaren, vill, att metaller, såsom bly, koppar, tenn och zink, gjutet, skall åsättas en inregistreringsafgift af 2 öre per kilogram, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen, lika med Första Kammaren, beslutat, att dylik afgift icke skall ifrågakarande artiklar åsättas.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 41.

Nej — 72.

Protokoll öfver omröstningen uppsattes, justerades samt afsändes till Andra Kammaren, och ankom derifrån efter en kort stunds förlopp ett protokollsutdrag, N:o 224, som upplästes och hvaraf inhemtades, att omröstningen derstädes utfallit med 74 ja och 98 nej samt att båda Kamrarnes sammanräknade röster befunnits utgöra 115 ja och 170 nej; hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med nej-propositionen.

Anställes, jemlikt 65 § Riksdagsordningen, omröstning öfver följande af Bevillnings-Utskottet i dess Memorial, N:o 18, 1:sta punkten, Litt. i) föreslagna, af Riksdagens båda Kamrar godkända voteringsproposition:

10:de omröstningen:

Den, som, lika med Andra Kammaren, vill, att metaller, andra slag, plåtar, skall åsättas en inregistreringsafgift af 4 öre per kilogram, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen, lika med Första Kammaren, beslutat, att dylik afgift icke skall ifrågavarande artikel åsättas.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—42.
Nej—75.

Protokoll öfver omröstningen uppsattes, justerades samt afsändes till Andra Kammaren; och ankom derifrån efter en kort stunds förlopp ett protokollsutdrag, N:o 225, som upplästes och hvaraf inhemtades, att omröstningen derstädes utfallit med 65 ja och 96 nej samt att båda Kamrarnes sammanräknade röster befunnits utgöra 107 ja och 171 nej; hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med nej-propositionen.

Anstäldes, jemlikt 65 § Riksdagsordningen, omröstning öfver följande, af Bevilnings-Utskottet i dess Memorial, N:o 18, 1:sta punkten, Litt. k) föreslagna, af Riksdagens båda Kamrar godkända voteringsproposition:

11:te omröstningen:

Den, som, lika med Andra Kammaren, vill, att maskinerier, redskap och verktyg, eller delar deraf, ej specificerade, skall åsättas en inregistreringsavgift af 5 procent af värdet, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen, lika med Första Kammaren, beslutat, att dylik afgift icke skall ifrågavarande artiklar åsättas.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—52.
Nej—69.

Protokoll öfver omröstningen uppsattes, justerades samt afsändes till Andra Kammaren; och ankom derifrån efter en kort stunds förlopp ett protokollsutdrag, N:o 226, som upplästes och hvaraf inhemtades, att omröstningen derstädes utfallit med 79 ja och 97 nej samt att båda Kamrarnes sammanräknade röster befunnits utgöra

131 ja och 166 nej; hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med nej-propositionen.

Anställdes, jemlikt 65 § Riksdagsordningen, omröstning öfver följande af Bevillnings-Utskottet i dess Memorial, N:o 18, 1:sta punkten, Litt. 1) föreslagna, utaf Riksdagens båda Kamrar godkända voteringsproposition:

12:te omröstningen:

Den, som, lika med Andra Kammaren, vill, att ångmaskiner och ångpannor skall åsättas en inregistreringsafgift af 5 procent af värdet, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen, lika med Första Kammaren, beslutat, att dylik afgift icke skall ifrågavarande artiklar åsättas.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—49.

Nej—72.

Protokoll öfver omröstningen uppsattes, justerades samt afsändes till Andra Kammaren; och ankom derifrån efter en kort stunds förlopp ett protokollsutdrag, N:o 227, som upplästes och hvaraf inhemtades, att omröstningen derstädes utfallit med 85 ja och 88 nej samt att båda Kamrarnes sammanräknade röster befunnits utgöra 134 ja och 160 nej; hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med nej-propositionen.

Anställdes, jemlikt 65 § Riksdagsordningen, omröstning öfver följande af Bevillnings-Utskottet i dess Memorial, N:o 18, 2:dra punkten, föreslagna, af Riksdagens båda Kamrar godkända voteringsproposition:

13:de omröstningen:

Den, som bifaller Utskottets, af Andra Kammaren godkända hemställan, att mais, omalen och malen, måtte åsättas en införseltull af 1,5 öre per kilogram, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen, i enlighet med Första Kammarens mening, beslutat, att artikeln mais fortfarande skall vara tullfri.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—50.
Nej—76.

Protokoll öfver omröstningen uppsattes, justerades samt afsändes till Andra Kammaren; och ankom derifrån efter en kort stunds förlopp ett protokollsutdrag N:o 228, som upplästes och hvaraf inhemtades, att omröstningen derstädes utfallit med 114 ja och 78 nej samt att båda Kamrarnes sammanräknade röster befunnits utgöra 164 ja och 154 nej; hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med ja-propositionen.

Anställes, jemlikt 65 § Riksdagsordningen, omröstning öfver följande af Bevillnings-Utskottet i dess Memorial N:o 18, 3:dje punkten, föreslagna, af Riksdagens båda Kamrar godkända voteringsproposition:

14:de omröstningen:

Den, som bifaller Utskottets, af Andra Kammaren godkända förslag, att ost måtte åsättas en tull af 7 öre per kilogram, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen, i likhet med Första Kammaren, beslutat, att artikeln ost fortfarande skall vara tullfri.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 61.
Nej — 66.

Protokoll öfver omröstningen uppsattes, justerades samt afsändes till Andra Kammaren; och ankom derifrån efter en kort stunds förlopp ett protokollsutdrag N:o 229, som upplästes och hvaraf inhemtades, att omröstningen derstädes utfallit med 117 ja och 73 nej samt att båda Kamrarnes sammanräknade röster befunnits utgöra 178 ja och 139 nej; hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med ja-propositionen.

Anställes, jemlikt 65 § Riksdagsordningen, omröstning öfver följande af Bevillnings-Utskottet i dess Memorial N:o 18, 4:de punkten, föreslagna, af Riksdagens båda Kamrar godkända voteringsproposition:

15:de omröstningen:

Den, som, lika med Första Kammaren, biträder Utskottets hemställan i 98:de punkten, mom. b) af Utskottets betänkande N:o 16, att, derest den med Frankrike nu gällande handelstraktat icke kommer att för nästkommande år förnyas, tullafgiften å vin af till och med 21 procents alkoholhalt höjes, för vin på fastager till 25 öre per kilogram och för vin på buteljer till 30 öre per liter, hvar emot rubriken i öfrigt bibehålles sådan densamma blifvit af Utskottet under mom. a) föreslagen, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen, lika med Andra Kammaren, beslutat, att, i händelse franska handelstraktaten kommer att upphöra, tullafgiften å vin af till och med 25 procents alkoholhalt bestämmes för vin på fastager till 30 öre per kilogram och för vin på buteljer till 65 öre per liter, hvar emot rubriken i öfrigt bibehålles sådan densamma af Utskottet föreslagits.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 68;
Nej — 54;

Protokoll öfver omröstningen uppsattes, justerades samt afsändes till Andra Kammaren; och ankom derifrån efter en kort stunds förlopp ett protokollsutdrag N:o 230, som upplästes och hvaraf inhemtades, att omröstningen derstädes utfallit med 51 ja och 125

nej, samt att båda Kamrarnes sammanräknade röster befunnits utgöra 119 ja och 179 nej; hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med nej-propositionen.

Anställdes, jemlikt 65 § Riksdagsordningen, omröstning öfver följande af Bankoutskottet i dess Memorial N:o 18 föreslagna, af Riksdagens båda Kamrar godkända voteringsproposition:

16:de omröstningen:

Den, som bifaller Banko-Utskottets, af Första Kammaren godkända förslag, att aflöningsförmånerna för de vid Riksbankens hufvudkontor anstälde vaktmästare må efter tio års ordinarie tjänst och derunder ådagalagdt välförhållande kunna höjas från 800 kronor i lön och 200 kronor i tjänstgöringspenningar till 900 kronor i lön och 300 kronor i tjänstgöringspenningar, röstar

Ja;

Den, det ej, vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen beslutat, att vaktmästarne vid Riksbankens hufvudkontor, efter tio års ordinarie tjänst under fortsatt välförhållande, kunna tillerkännas, förutom lön, 800 kronor, en förhöjning i tjänstgöringspenningarne till 400 kronor.

Vid omröstningeus slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 61.

Nej — 33.

Protokoll öfver omröstningen uppsattes, justerades samt afsändes till Andra Kammaren; och ankom derifrån efter en kort stunds förlopp ett protokollsutdrag N:o 231, som upplästes och hvaraf inhemtades, att omröstningen derstädes utfallit med 57 ja och 105 nej samt att båda Kamrarnes sammanräknade röster befunnits utgöra 118 ja och 138 nej, hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med nej-propositionen.

Föredrogs Andra Kammarens den 7 Maj bordlagda protokollsutdrag N:o 209, med delgifvande af Kammarens beslut öfver 2:dra punkten i dess Tillfälliga Utskotts Utlåtande N:o 23, öfver Herr F. T. Borgs motion N:o 148 och Herr S. Axells motion N:o 149.

Friherre af Ugglas: Jag anhåller, att Kammaren behagade remittera den föreliggande frågan till sitt Tillfälliga Utskott N:o 2.

Sedan öfverläggningen förklarats slutad, framställes proposition på bifall till Friherre af Ugglas' förslag och besvarades med ja.

Anmälde och bordlades nedannämnda ärenden:

Stats-Utskottets Utlåtande N:o 57, angående bevilningsärendet rörande Leufsta fideikommiss;

Banko-Utskottets Utlåtande och Memorial:

N:o 19, i fråga om ändringar uti gällande reglemente för Riksbankens styrelse och förvaltning;

N:o 20, angående instruktion för nästa Riksdags Banko-Utskott; samt Lag-Utskottets Utlåtanden:

N:o 44, i anledning af ej mindre Kongl. Maj:ts nådiga proposition med förslag till förordning innefattande särskilda föreskrifter angående lagfart, in-teckning och utmätning af jernväg, så ock i fråga om förvaltning af jernväg under konkurs, samt till förordning om förändrad lydelse af 16 § i förordningen den 16 Juni 1875 angående in-teckning i fast egendom, än ock särskilda i dessa ämnen väckta motioner; och

N:o 45, i anledning af väckta motioner om stadgande af för-månsrätt för frakt, som förvaltning af jernväg i följd af samtrafik uppburit för annan jernvägs räkning.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades Herr *Gustaf Andersson* under en veckas tid från den 10 Maj.

Kammaren åtskildes kl. $\frac{1}{4}$ e. m.

In fidem
O. Brakel.

Söndagen den 9 Maj 1880.

Kammaren sammanträdde kl. $\frac{3}{4}$ 3 e. m.

Justerades ett protokollsutdrag för den 8 Maj.

Upplästes och godkändes Lag-Utskottets förslag till Riksdagens underdåniga skrivelser:

N:o 39, i fråga om gäldandet af sådan ersättning, som omförmäles i 13 kapitlet Skiftesstadgan; och

N:o 40, angående utsträckning af tiden för straffarbets fullgörande i enrum samt om utbyte, i visst fall, af nämnda straffart mot annan sådan.

Föredrogos, men begärdes af flere ledamöter ånyo på bordet nedannämnda, den 8 Maj bordlagda ärenden, nemligen Stats-Utskottets Utlåtande N:o 57, Bank-Utskottets Utlåtande N:o 19 och Memorial N:o 20 samt Lag-Utskottets Utlåtanden N:is 44 och 45.

Anmälles och bordlades följande ärenden:

Bevillnings-Utskottets Betänkande N:o 19, i anledning af väckt motion om ändring i gällande bestämmelser angående pröfningskomiténs dispositionsrätt öfver den s. k. bevillningsprocenten;

Lag-Utskottets Utlåtanden:

N:o 46, i anledning af förslag till lagförklaring beträffande den ansvarighet för enskilda sedelutgifvande bankers förbindelser, som må åligga de solidariske bolagsmännen;

N:o 47, i anledning af väckt motion om ändring af 5 § i förordningen om landsting den 21 Mars 1862;

N:o 48, i anledning af väckt motion om förändrad lydelse af 24 § i förordningen om landsting den 21 Mars 1862;

N:o 49, i anledning af väckt förslag om berättigande att till vederbörande embetsverk med posten insända besvär öfver beslut i kommunala angelägenheter;

N:o 50, i anledning af väckt motion i fråga om upphäfvande af det i kommunallagarne stadgade hinder för vissa embets- och tjänstemän att bekläda en del kommunala förtroendebefattningar;

N:o 51, i anledning af väckt motion om ändring i gällande föreskrifter rörande formen för vals förrättande vid kyrkostämma;

samt Första Kammarens Tillfälliga Utskotts Utlåtande N:o 19, i fråga om föreslagen ändrad anordning af undervisningstimmarne vid rikets allmänna läroverk;

hvarrefter beslöts, att dessa ärenden skulle uppföras främst på föredragningslistan för nästa sammanträde.

Kammaren åtskildes.

In fidem
O. Brakel.